

Line Zachariasen og Sofie Lund Hansen:

Krigskorrespondenten som ven eller idol? Korrespondentselvbiografien som tillidsstyrkende retorisk strategi

RESUMÉ

Krigskorrespondenten, der skriver litterære fortællinger om livet som udsendt i krigszonen, har en unik, retorisk platform, hvorfra denne kan være med til at forme læserens syn på korrespondenten såvel som korrespondenterhvervet. Gennem en sammenlignende nærlæsning af to korrespondentselvbiografier – Thomas Ubbesens *Udsendt* (2014) og Puk Damsgårds *Hvor solen græder* (2014) – vil forfatterne af denne artikel præsentere to vidt forskellige fremstillinger af korrespondentrollen, henholdsvis den autoritative og den sympatiske korrespondent, og herefter argumentere for, at den sympatiske korrespondentfremstilling kan forløse et potentiale som tillidsstyrkende retorisk strategi.

ABSTRACT

War correspondents, who write literary texts of their lives and work in a war zone have a unique rhetorical platform from where they can influence the reader's view of the specific war correspondent as well as war correspondents in general. Through a comparative reading of Thomas Ubbesen's *Udsendt* (2014) and Puk Damsgaard's *Hvor solen græder* (2014) this article will present two different approaches to the role of the correspondent: the authoritative and the sympathetic correspondent, and argue that the latter may serve as a trust-building rhetorical strategy.

EMNEORD

Etos, selvfremsstilling, selvbiografi, krigskorrespondenter, tillid

KEYWORDS

Ethos, self-representation, autobiography, war correspondents, trust

Til te hos Taliban (Jan 2012), *Vi kan sove i flyvemaskinen* (Terkelsen 2011) og *Brændpunkter* (Kretz 2010). Herhjemme har flere krigskorrespondenter fra både TV2 og DR samt selvstændige freelancere udgivet selvbiografiske bøger om livet som udsendt til fjerne lande og højspændte udenrigspolitiske situationer. I disse populære bøger giver skribenterne et indblik i et ofte farligt erhverv, der ligger langt fra de flestes. Samtidig indtager korrespondenten en favorabel taleposition, fra hvilken denne kan påvirke læserens syn på den specifikt skildrede korrespondent, men også være med til at forme et mere generelt syn på korrespondenthvervet og dets funktion i samfundet. Bøgerne rummer dermed et potentiale, som er interessant at se nærmere på i en retorisk sammenhæng.

I denne artikel undersøges korrespondentrollen, som den fremstilles i de to selvbiografiske korrespondentfortællinger *Udsendt* (2014) af Thomas Ubbesen og *Hvor solen græder* (2014) af Puk Damsgård.

Studiet af en retors karakter er ligeså gammelt som retorikfaget selv og kan samles under betegnelsen *etos*, der referer til retors troværdighed, som den fremstilles i en tale eller tekst: "Overbevisning skabes gennem talerens karakter (*ethos*), når talen holdes på en sådan måde, at den gør talerens person troværdig (...)" (Aristoteles 2007, 1356a). I en undersøgelse af korrespondentrollen, som den fremstilles i to selvbiografiske fortællinger, har vi derfor fundet *etos*-begrebet fuldt ud tilstrækkeligt som analytisk redskab. Det er således korrespondenternes *etos*-opbygning, der vil være omdrejningspunktet for vores analyse.

Som vi skal se, vil analysen præsentere to vidt forskellige tilgange til rollen som krigskorrespondent, henholdsvis *den autoritative korrespondent*, der hviler på *etos*-typerne *fronesis* (klogskab) og *arête* (moralsk karakter), og *den sympatiske korrespondent*, der hviler på *etos*-tyden *eunoia* (velvilje). I artiklens sidste del vil vi yderligere argumentere for, at den sympatiske korrespondentrolle i højere grad end den autoritative kan fungere som tillidsopbyggende retorisk strategi.

En begrebsorienteret kritik: To perspektiver på etos

Artiklen er udformet som en *begrebsorienteret kritik* ("conceptually oriented criticism"), hvor teori og artefakt løbende belyser hinanden i en gensidig vekselvirkning (Jasinski 2001). Det betyder blandt andet, at vi ikke lader én

konkret teori være styrende. I analysen, der er en komparativ nærlæsning af skribenternes selvfremsstilling, benytter vi således to forskellige perspektiver på etos, da vi netop ser to vidt forskellige paradigmer for opbygning af troværdighed og professionel autoritet.

Til analysen af Ubbesens karakterfremsstilling benyttes Aristoteles' tre etosdyder som det strukturerende princip, da Ubbesens etos overvejende består i en betoning af hans egen erfaring og indsigt samt en række moralske egenskaber, der sættes i forbindelse med en særegen journalistisk moral. Med andre ord ser vi et hierarki i teksten, hvor de to aristoteliske etosdyder *fronesis* og *arête* er de dominerende, mens den tredje etosdyd, *eunoia*, er mindre udtalt. Som det er påpeget af Eugene Garver i *Aristotle's Rhetoric. An Art of Character*, forudsætter de tre aristoteliske etosdyder dog hinanden: "The good speaker exhibits all three qualities, *phronêsis*, *arête* and *eunoia*. Analytically separable, to possess any one fully requires possessing the others" (1994, 114). Vi tilgår derfor de tre etosdyder som analytisk adskillige, men i vurderingen af den samlede karakterfremsstilling som gensidigt afhængige.

I analysen af Damsgårds karakterfremsstilling har vi fundet det ciceronianske etosbegreb anvendeligt, idet Damsgårds etos – modsat Ubbesens – primært består i en demonstration af dyden *eunoia*. Carolyn R. Miller kalder i "Expertise and Agency. Transformations of Ethos in Human-Computer Interaction" den ciceronianske etos for sympatiens etos, da den kan betragtes som en forstørrelse af Aristoteles' *eunoia*-dyd: "An ethos of sympathy emphasizes the Aristotelian component of *eunoia*, finding it's rhetorical ally in pathos; it focuses our attention on the interest that a rhetor has in us, in the audience feelings, needs, sensitivities, and interests. An ethos of sympathy is always looking for a response (...)" (2004, 212). Analysen af Damsgårds karakterfremsstilling er derfor struktureret efter tre sympatiske *topoi*,¹ vi har observeret gennem en række indholdsmæssige og stilistiske træk, og som, vi mener, udgør en væsentlig forudsætning for realiseringen af Damsgårds etos: *den uselviske krigskorrespondent*, *den indlevende krigskorrespondent* samt *den menneskelige krigskorrespondent*.

¹ Topik er et flertydigt begreb, som vi her bruger i betydningen af typiske og tilbagevendende temaer og emner i en given kontekst (Kock 2009, 127).

Inden vi går til de konkrete analyser, vil vi dog først redegøre for, hvorfor vi netop har valgt at nærlæse Ubbesens *Udsendt* og Damsgårds *Hvor solen græder*.

Hvorfor nærlæse Ubbesen og Damsgård?

Udsendt og *Hvor solen græder* har en række ligheder og forskelle, der gør dem velegnede til en komparativ læsning. Bøgerne udspiller sig i to vidt forskellige kontekster og tidsforløb: *Udsendt* forløber over 22 år og foregår i en række af de lande, hvor Ubbesen har arbejdet. *Hvor solen græder* forløber derimod over en kortere tidsperiode, fra begyndelsen af den syriske revolution i 2011 til bogens udgivelse i 2014, og foregår primært i Syrien.

På trods af de opridsede forskelle har de to bøger dog to overordnede fællestræk: De er begge skrevet af DR-korrespondenter, de er begge udkommet i 2014, og de kan begge gå under genrebetegnelsen 'krigs-korrespondentselvbiografier'. Denne genre kan overordnet siges at befinde sig mellem den litterære journalistik og selvbiografien.

På omslaget af Ubbesens *Udsendt* står undertitlen "Historierne bag 22 reportager", mens der på omslaget af Damsgårds *Hvor solen græder* står "En fortælling fra Syrien". Medtager man skribenternes erhverv som korrespondenter, kan disse beslægtede og meget rummelige betegnelser – 'historie' og 'fortælling' – sættes i forbindelse med *fortællende* eller *litterær journalistik*. Med en henvisning til den amerikanske journalist Mark Kramer skriver John Chr. Jørgensen i *Journalistik med stil* (2007, 40), at litterær journalistik primært er journalistik, altså: "meddelelser om begivenheder, der har fundet sted", hvortil litteraturen bidrager med "de stilistiske og fortælle tekniske midler (...)."

Det er imidlertid ikke det litterært journalistiske aspekt, der i denne sammenhæng er mest interessant, men derimod dét, at begge værker er selvbiografier, idet man kan sætte lighedstegn mellem bogens empiriske forfatter og tekstens eksplicite fortæller.

Terje Rasmussen skriver i "Selvbiografier til glæde og nytte", at selvbiografier først og fremmest er en vægtig del af den vestlige kultur, dernæst at den kan betragtes som udtryk for individets behov for at bekende sig, og endelig at selvbiografien har til hensigt at afkræve sin læser et svar på spørgsmålet: "'Gjorde jeg rett?'" (2011, 369). Korrespondentselvbiografierne lever op til

Rasmussens tre genretræk, men adskiller sig ved *ikke* at udgøre et karrieremæssigt eftermæle for skribenten. Både *Udsendt* og *Hvor solen græder* er nemlig skrevet af korrespondenter, der stadig arbejder. Dermed inviterer Ubbesen og Damsgård ikke kun læseren til at bedømme, hvad korrespondenterne *har udrettet*, men etablerer samtidig en forventning hos læseren til, hvad korrespondenten *kan* eller *vil* udrette i fremtiden. De to bøger er således velegnede som retorisk analysemateriale til en undersøgelse, der er fokuseret på fremstillingen korrespondentrollen og dennes betydning.

Ubbesens autoritative etos

Thomas Ubbesen (født 1956) er uddannet journalist fra Danmarks Journalisthøjskole i 1982. I 1994 begyndte han som udenrigsjournalist på Danmarks Radio, hvor han har været tilknyttet DR-programmerne *Horisont*, *TV-Avisen* og *Radioavisen*. Korrespondentselvbiografien *Udsendt* fra 2014 er derfor et værk, der opsummerer og reflekterer over en lang karriere i felten. Den består af et forord, 22 kapitler med hver deres deskriptive og samtidig æggende titel (fx "Sexteraapeut i Kurdistan" og "De knepper ALT, sir") samt et efterskrift. Teksterne er skrevet i nutidsform, og de beskriver udvalgte oplevelser fra Ubbesens virke som krigskorrespondent gennem 22 år.

Som vi skal se i følgende analyse består Ubbesens selvfremsættelse overvejende af en demonstration af de to etosdyder *fronesis* og *arête*, mens *eunoia* står i baggrunden.

Fronesis: Korrespondenten er indsigtfuld og vidende

En måde, hvorpå Ubbesen demonstrerer sin viden, er ved gennemgående at lægge et panoramisk blik på sine omgivelser. Med andre ord udviser Ubbesen *fronesis* ved at fremstille sig som en korrespondent med både overblik og overskud. Dette panoramiske blik skal både forstås i overført betydning, fordi korrespondenten viser historisk overskud, når han tilgår verdenshistorien fra en panoramisk vinkel ("Så længe briterne holdt Tobruk og dens havn, kunne Rommel ikke nå igennem til Suez-kanalen (...)") (2014, 239)), men også mere bogstaveligt, når Ubbesen flere gange beskriver kulturer og lande fra et reelt helikopterperspektiv:

Flap-flap-flap – henover grå lerklinede gårde og hytter.

Palmelunde, udtørrede marker. En dreng på en vandbøffel vinker.
 (...) Der er floden. Enorm, doven, brun, dér er centrum, biltrafik i
 hårdknude (...) dér er der en høj mur med pigtråd, bag den
 palmer, et palads, græsplæner – det er Den Grønne Zone. Vi
 lander. (100)

Korrespondenten nøjes dog ikke kun med at udvise viden og betone sin praktiske erfaring, men hævder den også som *særegen*. Det ser vi allerede i bogens forord i formuleringer som: "Vi arbejder på en provinsavis, der ikke interesserer sig meget for verden uden for sognet – men det gør jeg" (11)², men også stilistisk gennem heftig brug af styrkemarkører:

(...) jeg tager af sted igen og igen og igen (...) Jeg har været udsendt mange gange. (...) Gennem 00'erne dækkede jeg blandt andet krigskatastrofen i Irak med mange, mange rejser. (...) Blandt meget andet. (...) jeg var derovre igen og igen (...) Jeg har mødt de mennesker mange, mange gange (...). (7-8)

Brugen af markører som "mange, mange gange" bidrager til, at læseren bliver mindet om, at Ubbesens udsagn bygger på utallige oplevelser af krige og katastrofer. I sin forstørrende form er dette, hvad Aristoteles betegner som *auxesis* (lat. *amplificatio*: opøgning eller forstørrelse). Stiltrækket bevirker, at korrespondentens erfaring – hans praktiske viden fra felten – gør ham til en stærk autoritet.

Arête: Korrespondenten som modig

I *Udsendt* fremstilles korrespondenten også som én, der ofrer sig for historien, og hvis moralske karakter er tæt forbundet med det at være journalist. Om arbejdet som udsendt korrespondent står der allerede i forordet: "Det er et job, et sært job, et tragisk job, et udfordrende job – men vi tager af sted, jeg tager af sted igen og igen og igen" (7).

Ubbesen er her ikke eksplicit om, hvorfor han eller 'vi' tager af sted 'igen og igen og igen', men han beskriver, hvad han kalder for 'nyhedernes natur': "Det er nyhedernes natur: Noget er gået galt i verden, vi skal derhen. Ondskaben er

² Her henviser Ubbesen til sit første job på Frederiksborg Amts Avis.

sluppet ud af sit bur, naturkræfter har sat en stopper for den almenmenneskelige stræben efter lykke og tryghed. Af sted, vi må derhen! Noget forfærdeligt skal opleves, beskrives og forklares!" (ibid.). Her bliver 'Af sted, vi må derhen!'-mentaliteten et fælles anliggende for det journalistiske 'vi', som Ubbesen er en del af. For udenrigsjournalister har denne 'af sted'-mentalitet mere alvorlige konsekvenser, fordi deres arbejde kræver, at de forlader trygge og hjemlige rammer for ikke kun at jage nyheder, men for at jage verdensnyheder – en følelse, som ikke-journalister muligvis har svært ved at relatere til. Mark Deuze skriver i "What Is Journalism? Professional Identity and Professionalism Reconsidered" at: "journalists have a sense of immediacy, actuality and speed (inherent ^{[[L]]}_{[[SEP]]} in the concept of 'news')" (2005, 447), og at jobbet som journalist derfor indbefatter "notions of speed, fast decision-making, hastiness, and working in accelerated real-time" (449). Denne såkaldte 'journalistiske fart' knytter sig altså til nyhedernes natur og indkapsles af Ubbesens formulering: "Af sted, vi må derhen!"

Et andet træk, der går igen i fremstillingen af korrespondentens moralske karakter, er det at være modig. Dette ser vi, når Ubbesen flere gange betoner, at han er alene på sine rejser: "Jeg rejser som regel med fly, der er halvtomme, til steder, få har lyst til at besøge" (7), "Jeg får mit grej, tager afsked med Chofer e mir shiptar – den gode albanske chauffør – og er så alene i verden igen (...). Efter en kilometer er der en tunnel. Jeg går ind, alene, bilerne kører ikke ind i det her mørke" (25), "Jeg er hotellets eneste gæst" (77) samt: "Mens vi spiser, går en høj sirene i gang: Der er indkommende raketter, Taliban har nu magten derude i mørket på det område, hvor jeg stod alene og fortabt for nogle timer siden" (257).

At korrespondenten rejser til et krigshærget land, bliver en mere modig gerning, når den foretages i ensomhed. Men der er dog endnu en implicit vinding for korrespondentfremstillingen, når det betones, at korrespondenten er alene. Særligt hvis man ikke nødvendigvis læser ordet 'alene' i betydningen ensom, men snarere i betydningen *uafhængig*. Om dette skriver Deuze sammenfattende: "Autonomy: Journalists must be autonomous, free and independent in their^{[[L]]}_{[[SEP]]} work" (2005, 447). Det styrker altså Ubbesens selvfremstilling som fri, uafhængig og selvstændig journalist, at han betoner det at være alene. I forlængelse af dette kan det være relevant at nævne, at Ubbesen gennem en allusion i *Udsendt* sætter sin karakter i forbindelse med et

kanoniseret værk. Flere gange nævnes "mørkets hjerte" (10, 192). Denne besjæling – mørkets hjerte – er, som nogle læsere vil vide, den danske titel på Joseph Conrads roman *Heart of Darkness* fra 1899. Den originale *Heart of Darkness* beskriver den britiske mand Marlow, der tager på en bådrejse gennem det mørke Afrika. I Ubbesens kapitel "All Inclusive", der foregår på Haiti, lyder det: "Vi suser måbende ind i noget, vi genkender som civilisation, endnu forfrosne indvendigt af oplevelserne i Mørkets Hjerte, tre timer borte ad landevejen" (192).

Referencen til Conrad forekommer ikke eksplicit, men implicit. Ubbesens brug af "Mørkets Hjerte" kan derfor ikke knyttes direkte til det, McCroskey kalder *sponsorship effect*, hvor en retor drager nytte af en velrespekteret kilde ved at sætte sig i direkte forbindelse med vedkommende (McCroskey 2006, 88). Men i belysningen af, hvordan Ubbesen konstruerer en autoritetens etos, finder vi alligevel referencen til Conrad relevant. At Conrads bog er kanoniseret forklarer på én vis, hvorfor titlen tilnærmelsesvis kan udgøre en talemåde ("i Mørkets Hjerte"). Samtidig låner Ubbesen på implicit vis kanoniseret etos herfra ved at lade sine reportagerejser parafrasere over denne – for Vesten – mytiske fortælling. Dette ses også, når allusionen forgrener sig og kan spores andre steder i Ubbesens prosa. Et eksempel på dette er i beskrivelsen af Tigrisfloden i "Kødhakkeren". Ubbesen skriver: "Der er floden. Enorm, doven, brun (...)" (100). I *Heart of Darkness* lyder det:

Going up that river was like travelling back to the earliest beginnings of the world, when vegetation rioted on the earth and the big trees were kings. An empty stream, a great silence, an impenetrable forest. The air was warm, thick, heavy, sluggish. There was no joy in the brilliance of sunshine. The long stretches of the waterway ran on, deserted, into the gloom of overshadowed distances. (Conrad, 1995 (1899), 59)

Yderligere beskrives de steder, som Ubbesen drager til, som steder, der ligger uden for civilisationen: "[E]t blodigt kaos" (7), "En glemt højfjeldsverden, der har været lukket for omverdenen" (21), "Europas mest isolerede hjørne" (21), "et udrangeret hjørne" (21), "egne ingen udefra har set i tre måneder" (41), "jordens undergang" (165), "en caribisk dystopi" (167) og "kanten af verden" (257) (m.fl.). Med beskrivelser som disse sætter Ubbesen sig i en position, hvor hans beretninger, skabt på baggrund af egne erfaringer, kan bidrage med en

eksklusiv viden om de steder, læseren ellers aldrig ville være kommet i nærheden af.

Ifølge Deuze er et træk ved den journalistiske selvopfattelse at se arbejdet som en del af en større og vigtig sag i fællesskabets tjeneste:

The public-service ideal can be seen as a powerful component of journalism's ideology. It is an ideal that journalists aspire to, and use to legitimize aggressive (Clayman, 2002) or increasingly interpretive (Patterson, 1997) styles of reporting. Journalists share a sense of 'doing it for the public', of working as some kind of representative watchdog. (2005, 447)

Dette er også tilfældet i Ubbesens selvfremsættelse. Hans journalistiske storsind medvirker til konstruktionen af korrespondenten som en autoritativ skikkelse: en fællesskabets repræsentant.

Eunoia: Korrespondenten som unik

I *Udsendt* er det et gennemgående træk, at jobbet som korrespondent fremhæves som noget særligt: Det er "et sært job, et tragisk job, et udfordrende job" (7). Korrespondenten har dog et velvilligt udgangspunkt, idet han ønsker at fortælle om sit job, fordi han så ofte er blevet mødt af forundring og spørgsmål. Ubbesen er klar over, at "de fleste mennesker er dybt optagede af det nære" (11), hvorimod han selv interesserer sig for verden. Denne dikotomi mellem korrespondenten og andre mennesker er gennemgående, hvilket også kommer til udtryk i følgende citat:

Jeg er helt med på, at læserne er interesserede i det nære, at de vil vide, hvorfor Falck kørte med udrykning i går, at de køber avisen, fordi der måske kan være et billede af børnenes børnehaven, der markerer sin 15-års fødselsdag med tombola og teater. De fleste mennesker er dybt optaget af det nære, det der berører dem direkte i dagligdagen. Det forstår og respekterer jeg. Men selv har jeg, siden jeg var lille bitte, lyttet som hypnotiseret til de voksnes historier om epokegørende oplevelser "i krigens tid" (...) Det var dengang Store Ting skete, og Historiens hjul drejede. (ibid.)

Her er det værd at bemærke sætningen: "Det forstår og respekterer jeg". Den har på sin vis funktion af et forbehold, hvor korrespondenten får udtrykt, at der selvfølgelig intet er galt med at være optaget af "det nære". Dette ændrer imidlertid ikke på, at der i teksten konstrueres modsætningsparrene "Verden", "Store Ting", "epokegørende oplevelser" og "Historiens hjul" over for livet i sognet, "det nære" og hverdagsoplevelserne.

Samme distinktion, hvor *korrespondenten og verden* stilles over for *læser og sogn*, finder vi i passager, hvor Ubbesens første arbejde på en provinsavis beskrives. Her udtrykkes en slet skjult frustration over, at Ubbesens artikler står "side om side" med lokalstof og ikke nødvendigvis bliver læst af særlig mange: "Det er min første krig, og jeg sender artikler hjem som en rasende. Dagen efter er de i avisen, og nogen læser dem vel?" (18) og: "(...) Det [krigen på Balkan] kan man blandt andet læse i vores avis, i de dage hvor jeg er nede i Vukovar og omegn. Side om side med artikler, der omhyggeligt gengiver nyheder fra handelsstandsforeningens ledelse. Der er plads til det hele" (19).

På baggrund af ovenstående citater kan man så tvivl om, hvorvidt korrespondenten reelt "forstår og respekterer" andres optagelse af "det nære", eller om et sådant udsagn i højere grad har karakter af at være en nødvendig formalitet, der muliggør en yderligere betoning af korrespondentens særegne interesse for verden: de "Store Ting" og "Historiens hjul". Denne distinktion medfører altså, at korrespondenten tager afstand fra den type mennesker, der søger referaterne fra handelsstandsforeningen i stedet for at orientere sig om verdenssituationen.

Samlet set fremstilles korrespondenten i *Udsendt* med en særegen viden samt med en moral, der er særligt journalistisk, hvilket bevirker, at korrespondenten distingverer sig fra andre, heriblandt læseren. Dermed konstrueres, hvad vi vil betegne som en autoritativ etoskonstruktion. I leksikalsk forstand er autoritet en evne til: "(...) legitimt at kunne bestemme andres handlinger, opfattelser eller tanker samt den eller det, der besidder denne egenskab. Autoritet forbindes som regel med en hierarkisk orden og anerkendes pga. en særlig værdighed, hellighed, oprindelse eller pga. sjældne evner, ufejlbarlighed, følelsesmæssig identifikation eller legalitet" ("autoritet", *denstoredanske.dk*).

Denne autoritet bliver særligt tydelig, hvis man sammenligner bogens forord og efterskrift. I forordet skriver Ubbesen, at krigen og katastroferne rundt

omkring i verden er uendelige: "Der kom en krig mod Gadaffi i Libyen. Krig i Afghanistan. Krig i Mali. Allersenenest en brutal konflikt om Ukraine. Det bliver ved" (8). I forordet lover Ubbesen desuden, at han vil løfte sløret for, hvordan det "rent praktisk" lykkes at "arbejde, spise, få tag over hovedet, sende hjem, komme omkring, undgå at blive skudt, dræbt, taget til fange, sprængt i luften" (7). Med andre ord loves læseren, at det abstrakte og uforståelige gøres til noget konkret og forståeligt.

Ser vi imidlertid på bogens efterskrift, lyder det helt anderledes om krige og konflikter end i bogens forord. Her beroliger korrespondenten læseren ved at komme med "den gode nyhed", der skal give håb for fremtiden:

Og så til allersidst, den gode nyhed: Alle disse konflikter, alle disse stridigheder, alt dette had går over. Det har sin tid (...) Og det er forfærdeligt, det ser uhyggeligt ud, det er dybt tragisk for ofrene. Men det slutter, alting finder tilbage til en form for normalitet med tiden. Der er en fremtid, der er et håb, som digteren skrev. (310)

Der er altså en diskrepans mellem forordets udsagn om, at krige og katastrofer "bliver ved" og efterskriftets beroligende udsagn om, at "alt dette had går over. Det har sin tid". Man kan derfor spørge, hvad de 22 kapitler i mellem forord og efterskrift skal bruges til, hvis læseren alligevel blot skal droppe bekymringerne og tænke på, at "alle disse stridigheder, alt dette had går over". Fremstillingen af korrespondenten i *Udsendt* bidrager således til at fastholde Ubbesen i en distingveret, ophøjet position og til at fastholde korrespondentgerningen som noget enestående.

Damsgårds sympatiske etos

Puk Damsgård Andersen (født 1978) er uddannet journalist fra Syddansk Universitet i 2007. Ligesom Ubbesen er Damsgård kendt for at være en del af DR's korrespondentstab, da hun siden 2011 har rapporteret som fast mellemøstkorrespondent, blandt andet fra Syrien under revolutionen. Det er også her *Hvor solen græder* udspiller sig over 14 kapitler, en prolog og et efterskrift.

I modsætning til Ubbesen hviler Damsgårds selvfremsættelse primært på en demonstration af den aristoteliske etosdyd *eunoia*. Denne dyd ser vi afspejlet i

tre sympatiske topoi: den uselviske, den indlevende og den menneskelige krigskorrespondent.

Den uselviske korrespondent: rekonstruktion og beskedenhed

Et af de mest iøjefaldende træk i *Hvor solen græder* er brugen af det stilistiske greb *rekonstruktion*. Ifølge Christine Isager indebærer rekonstruktion, "at journalisten laver en sammenhængende genfortælling – eller gendigtning, om man vil – af en række forskellige kilders vinkler på et bestemt begivenhedsforløb" (Isager 2012, 12). Damsgård bruger især stilgrebet, når hun videregiver sine kilders beretninger, og bogen kan overordnet opdeles i tre dele: En selvbiografisk del, hvor Damsgård optræder som eksplicit jeg-fortæller, en rekonstrueret del, der er fokuseret på den syriske kvinde Nours liv, og hvor fortællerpositionen ændres til en implicit alvidende fortæller, og en tredje del, hvor de to fortællinger smelter sammen, og hvor Nour og Damsgård begge optræder. Et eksempel på en rekonstrueret passage ser vi i beskrivelsen af Nours fødsel:

Den julidag, Nour blev født, var det imidlertid varmt og dejligt. Det politiske klima var glemt for en stund, da den sorthårede baby kom til verden og lå i sin mors favn på en fin hospitalsstue med udsigt over byen. Sommeren var over Damaskus, og Lama og Fadis første datter lyste op i hele familien. (2014, 30)

Begivenheden har fundet sted flere årtier før, Damsgård var i Syrien, og før Nour var en selvbevidst person med et udviklet sprog. Her genfortæller – eller gendigter – Damsgård altså Nours historie ud fra andre kilders udsagn. Ved at bruge rekonstruktion som et stilistisk greb etablerer Damsgård sig som en krigskorrespondent, der *ikke står i centrum af historien*, men samtidig *aldrig står uden for historien*, idet hendes selvbiografiske beretning flettes sammen med Nours historie: "Jeg sad fordybet i samtalen, da en mand og en kvinde trådte ind i lokalet. De hilste på afstand. (...) 'Jeg hedder Nour,' sagde kvinden på fint engelsk og gav mig hånden" (146-147). Damsgård fremstår således som en uselvisk korrespondent, da hun har en taleposition, men aktivt vælger at give ordet til andre.

Et andet træk, der er medvirkende til at fremstille Damsgård som den uselviske korrespondent, er, at hun ingen steder nævner hæder eller tidligere

korrespondentgerninger. Damsgård demonstrerer i stedet sin ekspertise i en nedtonet form, hvor hun ikke gør sig klogere end læseren. Det ser vi blandt andet, når korrespondenten anerkender, at læseren selv skal tage stilling til historierne fakta. Frem for at stole blindt på egne journalistiske evner og udvælge, hvilke historier, der er 'sande nok' til at viderefortælles, ekspliciterer Damsgård løbende sin tvivl om historierne rigtighed: "Det lød som en vittighed. Men jeg vidste det *kunne* være rigtigt" (120, vores kursivering). Derefter fremlægges dokumentationen for læseren: "Jihads id-kort var blå og orange, det syriske flag dannede baggrund for hans portrætfoto og chefens underskrift. Hans id-nummer var 30867, kortet havde nummer 29456. På bagsiden stod hans rigtige navn, afdelingsnummer 290 i al-Ghouta-området i Damaskus" (121).

Korrespondentens opgave er altså ikke at verificere historien og fortælle, hvad der er sandt eller falsk, men derimod at fremlægge beviserne og lade det være op til læseren at bedømme historiens sandfærdighed. Dermed fremstår korrespondenten hverken skråsikker eller klogere end læseren, men anerkender, at læseren selv kan (og skal) tage stilling. Det bevirker, at korrespondenten ikke fremstår selvhævdende eller med særegne karaktertræk, men derimod som jævnbyrdig med læseren.

Den indlevende korrespondent: feminin stil

Fremstillingen af Damsgård som en *indlevende krigskorrespondent* består i, at hun udviser oprigtig interesse og omsorg for sine kilder. Disse karaktertræk kommer til udtryk gennem brug af greb, der i journalist- og retoriksammenhæng knytter sig til det feminine. Den hollandske køns- og medieforsker Lisbeth van Zoonen påpeger i "One of the Girls? The changing gender of journalism", at der er forskel på det, hun betegner som "the masculine nature of journalism" og "the feminine nature of journalism" (1998, 36). Mens emner som *politik, kriminalitet, økonomi og uddannelse* karakteriseres som typisk maskuline emner, er *human interest, forbrug, kultur og socialpolitik* typisk kvindelige emner. Ligeledes skelnes der mellem *baggrund, følger og medfølelse* som typisk kvindelige vinkler, mens de typisk maskuline vinkler er *fakta og sensation* (ibid.). Et gennemgående træk i *Hvor solen græder* er netop, at Damsgård zoomer ind på de nære, menneskelige fortællinger i krigen og har fokus på følger og medfølelse. Hun anlægger således både en typisk feminin

vinkel, hvor hun lader det personlige formidle det politiske, og tager udgangspunkt i et typisk feminint emne (*human interest*). Dette ses for eksempel, når hun besøger en skole i Yabrud (161-165), et felthospital (52), en kirke (169), en frisørsalon (166) og en flygtningelejr, hvor "[k]vinderne sad på deres tæpper og græd (...)" (105).

Damsgårds formidling om krigen, viden og fakta er altså ofte fortalt gennem, eller understøttet af, en personlig historie. På et helt overordnet plan ser vi det i bogens rammefortælling, hvor revolutionens gang uddybes gennem den syriske kvinde Nours kærlighedsforhold til oprøreren Meeshal. I begyndelsen af bogen hører vi om en forelsket Nour, der har troen og håbet på revolutionen: "(...) [Meeshal] havde medbragt en kage. Med rød gele stod der skrevet: *My love forever*. (...) Meeshal rejste sig, sendte et blik til Nour og de andre gæster. 'For alle revolutioners sejr' råbte han (...). Nour smilede (...)" (154). I løbet af bogen krakelerer dog både Nours tro på revolutionen og hendes kærlighedsforhold til Meeshal. Det ses i bogens sidste del, hvor Meeshal har "banket hende og sparket hende i maven, mens hun lå grædende på gulvet" (243), og Nour for alvor mister troen på revolutionen: "[Nour] trak vejret gennem cigaretten. Så kiggede hun på mig med sine sorte øjne. 'Fuck revolutionen. Lad os få fred'" (246).

Den syriske revolution, dens baggrund og dens effekter foldes altså ud gennem en række kilders induktive fortællinger. Læseren kan måske ikke sætte sig ind i, hvordan det er at være under beskydning eller kæmpe som oprører, men langt de fleste kan nikke genkendende til følelsen af afsavn eller et forlist kærlighedsforhold. De personlige fortællinger fungerer samlet set som et *illustrerende eksempel*, hvis "persuasive styrke kan sammenfattes i det retoriske stilbegreb *evidentia* (...) og består i at gøre noget nærværende sådan at publikum kan *identificere* sig med det som eksemplet skal vise, og engagere sig i anliggendet" (Jørgensen 2009, 147).

For Damsgårds selvfremstilling betyder de feminine stiltræk, at hun fremstår som en interesseret, opmærksom og omgængelig korrespondent, der viser indlevelse, medfølelse og forståelse. Dette er alle væsentlige træk i forhold til korrespondentens sympatiske etos, da hun ved at gøre krigen håndgribelig for læseren ligeledes gør sig selv og rollen som korrespondent håndgribelig.

Den menneskelige korrespondent: frygt og forandring

Fremstillingen af Damsgård som en *menneskelig krigskorrespondent* består i en dynamisk og, for korrespondenter generelt, atypisk selvfremsættelse. Flere steder giver Damsgård udtryk for egen frygt. Den kommer både til udtryk som en del af Damsgårds indre tankestrøm, "Jeg var rædselsslagen" (60), "Jeg ville flygte et sted hen, der ikke fandtes" (16), "(...) jeg [blev] pludselig grebet af en konkret frygt for at dø (...)" (57), samt gennem andre aktørers blik på korrespondenten: "Nour grinede af mig. 'Tag dog [sikkerheds]vesten af. Her sker der ikke noget'" (18) og: "Jeg tænkte på de to tilfældige mænd, der havde fået tæsk med vandslangen, mens oprørerne grinede af, at jeg så bange ud. 'Afraid,' sagde de og lo" (116). En krigskorrespondents opgave er at rapportere fra krige og konflikter og dermed udsætte sig selv for fare til fordel for det journalistiske formål. Denne opgave forudsætter således en vis grad af mod. Når Damsgård gentagne gange demonstrerer frygt, modsiger dette således krigskorrespondentens natur, hvilket hun også forholder sig selvironisk til i mødet med den mexicanske fotograf Narciso Contreras:

"Det er første gang, jeg har set en krigskorrespondent med lyserøde negle," bemærkede han. "Jeg egner mig ikke til det her. Jeg er ingen krigskorrespondent som dig. Næste gang ansøger jeg om at blive blomsterkorrespondent. Eller også kan jeg måske anmelde hvidvine i Sydafrika, hvis jeg da ikke ender som alkoholiker længe inden," svarede jeg. (116)

Citatet er interessant, fordi dét at udvise angst som korrespondent her kobles til at være kvinde ("Det er første gang, jeg har set en krigskorrespondent med lyserøde negle"). John Chr. Jørgensen påpeger, at journalistikken traditionelt set har været domineret af mænd. Går vi knap 100 år tilbage, udgjorde kvinderne blot 3-4% af den samlede journaliststand (Jørgensen 2012, 7). Damsgård beskæftiger sig således med områder, der traditionelt set har været forbundet med manden: krig og journalistik. I dag er mange kvinder dog både journalister og krigsrapportere, og det er således ikke Damsgårds køn, der i sig selv er atypisk, men snarere det, at hun åbent udtrykker følelser som angst og frygt samt påtaler en skrøbelighed, der umiddelbart er forbundet med kvinden. For som retorikeren Karlyn Kohrs Campbell skriver, har kvinder "(...) very negative self-concepts (...). When asked to describe themselves, they select such terms as 'uncertain, anxious, nervous, hasty, careless, fearful, dull,

childish, helpless, sorry, timid, clumsy, stupid, silly and domestic (...)” (1973, 128).

Skeler vi til andre kvindelige krigskorrespondenter som f.eks. norske Åsne Seiersted, ser vi omvendt en udøvelse af en traditionel maskulin adfærd, hvor korrespondenten fremstilles som modig, udholdende, frygtløs, uforfængelig og lemfældig i forhold til egen sikkerhed i forfølgelsen af det journalistiske kald (Skovgaard et al. 2006, 24).³ Flere gange lader Damsgård dog netop frygten vinde over den journalistiske mission og går på kompromis med sine idealer om at lave unikke historier og være sandhedssøgende: ”Der lød et skud. Jeg stod ud af bilen. (...) Jeg ville finde ud af, om de virkelig havde skudt fangerne. Det måtte jeg simpelthen vide. Men mine ben gik ikke, jeg blev bare stående (...). Siden fortrød jeg, at jeg ikke undersøgte sagen nærmere” (117). Damsgårds delagtiggørelse af de, i korrespondent-øjemed, mindre flatterende sider gør, at hun modsat Ubbesen ikke tildeler korrespondenten en ophøjet rolle, distanceret fra læseren, men derimod fremstår jævnbyrdig og menneskelig.

Denne menneskelige side styrkes yderligere af, at korrespondenten gennemgår en markant personlig udvikling fra *journalistisk idealist* til *krigshærget realist*. I indledningen slår læseren følge med en journalist, der har en forventning om, at det gode vil sejre, hvis blot sandheden kommer frem:

Jeg opholdt mig i nabolandet Libanon, men følte mig magtesløs og alt for langt væk fra begivenhederne. Det var ganske enkelt utilstrækkeligt. (...) Jeg blev utålmodig. Journalisters opgave, uanset om det er i Mellemosten eller Danmark, er at udføre et servicetjek af magthaverne, finde ud af, hvad der foregår, hvad de eventuelt skjuler. (26-27)

Det er her værd at bemærke, at Damsgård endnu ikke har været i Syrien i det første kapitel. Springer vi til bogens slutning er det da også en helt anden korrespondent, vi møder. Her står en slukøret og krigshærget korrespondent,

³ Se analysen af Seiersteds korrespondentpersona i Skovgaard og Fiorini Lorentzen (2006):

”Krigsreporteren som Samaritaner og Legionær” i *Rhetorica Scandinavica*.

der ikke blot sætter spørgsmålstejn ved krigens afslutning, men også ved sin egen journalistiske rolle:

Når folk i Syrien spurgte mig, hvorvidt en tv-reportage om deres vilkår ville forandre deres liv, måtte jeg sige, at det skulle de ikke regne med. Jeg lod det blive ved det. Jeg sagde ikke, at en historie i TV-Avisen ikke ville betyde noget som helst for krigen og deres liv i Syrien. (256)

Det journalistiske oplysningsideal om at afsløre magtmisbrug er nu underlagt krigen, ligesom korrespondenten selv: "Jeg sank sammen foran computeren og tog endnu en snus. Siden jeg var begyndt at rejse i Syrien, var snusforbruget steget voldsomt. Den første stak jeg ind under overlæben, straks jeg stod ud af sengen om morgenen, og inden jeg drak et glas appelsinjuice" (ibid.). I bogen optræder korrespondenten altså ikke som en ensartet, statisk størrelse, men fremlægger derimod åbent frygt, (korrespondent)fejl og forandring og sætter dermed sin etos på spil for læseren.

Damsgårds udvikling fra idealist til realist har selvsagt en spændingskabende funktion, der engagerer læseren. Udeblivelsen af et forløsende *closure* (Abbott 2008, 57) forpurrer læserens forventninger, men samtidig har manglen på *closure* også en væsentlig betydning for korrespondentens sympatiske etos. Gennem bogen har Damsgård nemlig opbygget et intimt og ligeværdigt forhold til læseren, og korrespondenten er således blevet læserens fortrolige gennem de fjorten kapitler. At Damsgård er blevet læserens nærtstående, er ifølge Aristoteles helt centralt for, at læseren kan føle medlidenhed (2007, 1385b). Når Damsgård går fra at være den engagerede, idealistiske korrespondent til at være den opgivende, krigshærgede korrespondent, øges læserens medfølelse med korrespondenten.

Krigskorrespondenten som ven eller idol?

Damsgård og Ubbesen benytter begge korrespondentselvbiografien til at skildre korrespondentrollen og derigennem pleje egen etos, og begge fremstår som professionelle, erfarne og dygtige journalister. Der er dog stor forskel på, hvordan korrespondenten fremstilles, og dermed også på den rolle, læseren tilskrives.

Ved at vægte fronesis og arête og lade eunoia stå i baggrunden hævdes korrespondentgerningen til en særegen gerning, og læseren har kun mulighed for at beundre korrespondenten og dennes gerninger på afstand. Korrespondenten fremstår dermed som et idol. Og her menes specifikt *idol* og ikke kun den nært beslægtede term *forbillede*. For ser man på ordenes leksikalske betydning, er forbilledet: "(...) en erfaringsbaseret rolle-model, som individet kan have personlig omgang med, [mens] idolet [er] en langt mere fjern og symbolsk figur, der ikke mindst via afstanden fremstår som værende af 'en anden verden'" ("*Idol*", *denstoredanske.dk*).

Ubbesens selvbiografi tilskriver således læseren en passiv rolle som beundrer. I stedet bliver det egentlige publikum korrespondenten selv. Kenneth Burke skriver om begrebet "self-as audience", at: "[a] man can be his own audience, insofar as he, even in his secret thoughts cultivates certain ideas or images for the effect he hopes they may have upon him [...]" (Foss et al. 1991, 176). På samme vis får Ubbesens selvfremsættelse den funktion, at den ikke kun bestyrker korrespondentens eget 'selv', den medvirker også til at afstive *journalistikkens* selvbillede og tiltro til egne evner. At *Udsendt* kunne have denne funktion for nogle modtagere styrkes, hvis vi skeler til, hvad den forhenværende chefredaktør for *Se og Hør*, Kim Henningsen, skrev i en klumme efter Ubbesens dækning af jordskælvet på Haiti i 2010:

(...) TV-Avisens reporter Thomas Ubbesen [brugte] sin tid på virkelig at gøre en forskel fjernt fra vores beskyttede Torneroseland. (...) Mange andre ville have lavet en gribende reportage, tjekket ind på et fancy hotel og så ellers være fløjet hjem til de trygge rammer i Dannevang. Det gjorde Thomas Ubbesen ikke. (...) Alene på baggrund af Thomas Ubbesen og Betina Johnbecks beretning kom der gang i nødhjælpen. Vand og fødevarer fandt pludselig vej til Camaran Deux. De 6.000 lidende jordskælvsofre har nu en flig af håb om overlevelse – takket være en dansk journalist, som ville mere end bare rapportere og efterfølgende vende hjem til afspadseringsregler, udetillæg og en fornuftig pensionsordning. (...) "Tak, Thomas. Du har gjort mig stolt af at være journalist. ("Debat: Tak, Thomas Ubbesen!", *mediawatch.dk*.)

Ubbesens selvbiografi skaber således ikke en jævnbyrdig relation med den gængse læser, men besidder derimod et selvreferentielt og selvbekræftende potentiale for den journalistiske læser, der føler sig forbundet med korrespondenten gennem det journalistiske hverv.

Omvendt forholder det sig med Damsgårds selvbiografi. Gennem de tre sympatiske topoi – uselvished, indlevelse samt det at være menneskelig – etablerer Damsgård en etos, der primært hviler på *eunoia* og kun sekundært på professionel ekspertise. Gennem flere sociale følelser såsom medfølelse, empati, sympati og velvilje får korrespondenten etableret en social relation til læseren. Aristoteles skriver i *Etikken*, at velvilje netop minder om venskab, "men er ikke det samme" (Aristoteles 2000, 1167a), om end velvilje, "synes at være en begyndelse på venskab" (ibid.). På et billedligt plan kan vi altså sige, at Damsgård via *eunoia*-appellen rækker hånden frem og inviterer læseren til en art venskab. Samtidig får læseren også til opgave at afgøre og vurdere, hvilken funktion bogen skal have for den enkelte, da læseren aktivt skal bedømme og vurdere kilders udsagn og fortællingernes rigtighed, og bogen afsluttes uden *closure* eller handlingsanvisninger fra forfatter til læser.

Damsgårds selvbiografi etablerer dermed en jævnbyrdig relation til læseren, der bygger på gensidighed: Læseren aktiveres, engageres og inkluderes frem for at blive parkeret som passiv tilskuer.

Det tillidsstyrkende potentiale

Elisabeth Hoff-Clausen skriver i "Retorisk Handlekraft hviler på tillid", at tillid er en positiv forventning om at 'det rigtige' gøres i en fremtidig situation (2010, 52). Dog går denne forventning går begge veje. Når en retor ønsker at øge egen tillid, er det altså ikke nok at konstruere et tillidsfuldt selvbillede; den anden part skal også tilskrives tillid: "It is an act of trust that inclines the other to mirror it and at best imparts acknowledgment and a prospect of change—both needed to build trust anew" (Hoff-Clausen 2013, 445).

Ifølge Hoff-Clausen skal to forhold være opfyldt, for at en retor kan forløse et tillidsstyrkende potentiale. Det ene er, at parten, der ønsker styrket tillid, sætter sig selv i en ydmyg position gennem *aktiv lytning* (*active listening*). Det andet er, at modtageren bliver betroet en *meningsfuld rolle* (Hoff-Clausen 2013, 425).

Korrespondenternes fremstilling som henholdsvis idol og ven og den funktion, denne fremstilling tilbyder læseren, er dermed afgørende for bøgernes forløsning af et tillidsopbyggende potentiale. Det er nemlig ikke nok at *udtrykke*, at man lytter. Den aktive lytning skal yderligere ledsages af en *ydmyg position*, der fremkommer gennem *viljen til at løbe en risiko* og *viljen til at gennemgå en forandring*. Det at lytte indeholder nemlig en iboende risiko for den lyttende, da denne part gør sig sårbar og giver modtageren mulighed for at få indflydelse gennem en sproglig handling: "This 'risk,' and the listener's willingness to run it, appears essential to the potential of listening in renegotiating grounds for trust" (ibid, 433).

Både Ubbesens og Damsgårds etoskonstruktioner indeholder en lydhør attitude, der dog kommer til udtryk på to vidt forskellige måder. Ubbesens lydhøre position står klart i bogens forord qua det velvillige telos om – på læsernes opfordring – at give et håndgribeligt indblik i korrespondentgerningen. I løbet af bogen bliver der dog ikke fulgt op på dette telos, men i stedet beskrives korrespondentgerningen som en ophøjet gerning, der falder tilbage på korrespondenten selv. Korrespondenten ender således med at skygge for det velvillige formål om at informere og oplyse læseren, og den lydhøre attitude skubbes i baggrunden. Dette styrkes yderligere, når vi skeler til, hvorvidt korrespondenten udviser en vilje til forandring og en vilje til at sætte sig selv på spil. Ubbesen slår bogen an som den erfarne korrespondent, der vil løfte sløret for korrespondentgerningen. Herefter beskriver han 22 år i 'Mørkets Hjerte', hvorefter efterskriftet viser, at korrespondenten stadig befinder sig i den autoritative position. Med andre ord slutter Ubbesen samme sted, som han begyndte, og dermed bliver korrespondenten en statisk størrelse.

Omvendt forholder det sig med Damsgård. Her er den lydhøre attitude af en mere indirekte og performativ karakter, der kommer til udtryk *gennem* selvfremstillingen – blandt andet ved at hun fremstiller sig som en opmærksom korrespondent, der træder i baggrunden og er lydhør over for – samt viger giver pladsen for – sine kilder. Samtidig sætter Damsgård sit ry og sin etos på spil, når hun åbent fremlægger frygt og fejl. Hun fremlægger således en sårbarhed for læseren og tilskriver dermed denne en mulighed for at bedømme hende, tage afstand fra hende eller få sympati for hende.

Modsat Ubbesen er Damsgård heller ikke en urokkelig, statisk størrelse, men gennemgår derimod en markant forandring, da hun sommetider lader sig influere og påvirke af sine omgivelser. Korrespondenten er således ikke fremstillet i en magtfuld position – som én, der har kontrollen over de ydre omstændigheder – men fremstår i en ydmyg position delvist begrænset af, og underlagt, omstændighederne.

Selvom Ubbesen fremstår professionel, erfaren og dygtig, er det således kun Damsgårds selvbiografi, der kan forløse et tillidsopbyggende potentiale gennem den lydhøre attitude samt den jævnbyrdige, aktive rolle, læseren tilbydes. Hvor Ubbesens etoskonstruktion beder læseren om at *stole på ham*, indeholder Damsgårds ikke kun en attitude, hvor hun beder andre om at stole på sig, men i lige så høj grad en attitude, der viser, at hun *stoler på andre*, heriblandt læseren.

Damsgårds sympatiske etos lægger sig, som nævnt, tæt op ad den ciceronianske etos, der adskiller sig fra den aristoteliske etos ved i højere grad at betone velviljen frem for klogskab som afgørende element. Korrespondent-selvbiografien, der læner sig op ad den ciceronianske etosforståelse med *eunoia* i centrum, har således større mulighed for at forløse et tillidsopbyggende potentiale.

I denne artikel har vi udelukkende fokuseret på fremstillingen af korrespondentrollen og det tillidsopbyggende potentiale i to korrespondent-selvbiografier. Det er selvsagt en genre, vi må formode, giver korrespondenterne plads til at udfolde sig. Ved kortere reportager og almindelig nyhedsformidling kan man derfor indvende, at der hverken er frihed eller spalteplass til at udfolde en fyldestgørende etoskonstruktion med vægt på *eunoia*, og dermed at det tillidsopbyggende potentiale vil gå tabt. Vi håber imidlertid, at vi med vores analyse har vist, hvordan en etosopbygning med et overvejende fokus på *fronesis* og *arete* kan ende med at bekræfte afsenderen selv og i værste fald, bekræfte eksisterende fordomme, som for eksempel fordommen om 'den suveræne journalist'. En etos, der vægter *eunoia*, kan derimod ikke blot bryde med sådanne fordomme, men samtidig også tilskrive læseren handlekraft samt øge det gensidige tillidsbånd mellem læser og skribent. De stilistiske og indholdsmæssige træk, der karakteriserer en sympatisk etos, kan således med fordel bruges inden for andre genrer og områder, herunder politik og virksomhedskommunikation.

Litteratur

Artefakter

Damsgård, Puk. 2014. *Hvor solen græder. En fortælling fra Syrien*. København: Politikens Forlag. 1. udg.

Ubbesen, Thomas. 2014. *Udsendt. Historierne bag 22 reportager*. Viborg: Tiderne Skifter. 1. udg.

Øvrige tekster:

Abbott, H. Porter. 2008. *The Cambridge Introduction to Narrative*. Cambridge: Cambridge University Press. 2nd ed.

Albrecht, Jakob. 2014. "Journalister bliver nærmest gennemtævet i den offentlige debat." *Journalisten*. Besøgt 12.06.15.

<http://journalisten.dk/journalister-bliver-naermest-gennemtaevet-i-den-offentlige-debat>

Aristoteles. 2007. *Retorik*. Oversat af Thure Hastrup. København: Museum Tusulanums Forlag.

Aristoteles. 2000. *Etikken*. Oversat af Søren Porsborg. Frederiksberg: Det Lille Forlag.

Campbell, Karlyn Kohrs. 1973. "The Rhetoric of Women's Liberation: An Oxymoron." *Quarterly Journal of Speech*, 59 (1): 74-86. Genoptrykt i: *Communication Studies*, 50 (2): 125-137.

Campbell, Karlyn Kohrs. 1998. "The Discursive Performance of Femininity: Hating Hillary." *Rhetoric and Public Affairs* 1 (1): 1-19.

Conrad, Joseph. 1899. *Heart of Darkness, With The Congo Diary*. London: Penguin Books (1999). 2007 ed.

Deuze, Mark. 2005. "What is Journalism? Professional Identity and Ideology of Journalists Reconsidered." *SAGE Publications* 6 (4): 442-464.

Foss, Sonja K., Foss, Karen A., & Trapp, Robert. 1991. *Contemporary Perspectives on Rhetoric*. Illinois: Waveland Press. 2nd ed.

- Henningsen, Kim. 2010. "Debat: Tak, Thomas Ubbesen!" *Mediawatch*. Besøgt 20.07.15. <http://mediawatch.dk/Meninger/article5171071.ece>
- Hoff-Clausen, Elisabeth. 2013. "Attributing Rhetorical Agency in a Crisis of Trust: Danske Bank's Act of Public Listening after the Credit Collapse." *Rhetoric Society Quarterly* 43 (5): 425-448.
- Hoff-Clausen, Elisabeth. 2010. "Retorisk handlekraft hviler på tillid." *Rhetorica Scandinavica* 54: 49-66.
- Isager, Christine. 2012. "En journalist og en parmaskinke kommer ind på en bar...." *Retorik Magasinet* 22 (84): 12-13.
- Jan, Simi. 2012. *Til the hos Taliban*. København: People's Press. 1. udg.
- Jørgensen, Charlotte. 2009. "Argumentation." I *Retorik. Teori og praksis* red. af Charlotte Jørgensen og Lisa Villadsen, 129-158. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 1. udg.
- Jørgensen, John Chr. 2007. *Journalistik med stil – Fra klassiske nyheder til fortælling*. Viborg: Forlaget Ajour. 1. udg.
- Jørgensen, John Chr. 2012. *Da kvinderne blev journalister*. København: Københavns Universitet. 1. udg. Online tilgængelig: <http://koensforskning.ku.dk/nyeudgivelser/andreudgivelser/kvindernejournalister.pdf> (set 12.06.15)
- Kock, Christian. 2009. "Topik." I *Retorik. Teori og praksis* red. Af Charlotte Jørgensen og Lisa Villadsen, 115-128. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 1. udg.
- Kretz, Steffen. 2010. *Brændpunkter – reporter på kanten af verden*. København: People's Press. 1. udg.
- Miller, Carolyn R. 2004. "Expertise and Agency. Transformations of Ethos in Human-Computer Interaction." I *The Ethos of Rhetoric* red. af M.J Hyde, 197-218. Columbia, SC: University of South Carolina Press.
- McCoskey, James C. 2006. *An Introduction to Rhetorical Communication: A Western Rhetorical Perspective*. Boston: Pearson, Ally & Bacon. 9th ed.

- Radius Kommunikation. 2014. "Faggruppernes troværdighed. Faktaark – oktober 2014" *Radius Kommunikation*. Besøgt 12.06.15.
<http://radiuskommunikation.dk/wp-content/uploads/2015/05/Faggruppernes-troværdighed-2014.pdf>
- Rasmussen, Terje. 2011. "Selvbiografier til glæde og nytte." *Norsk Medietidsskrift* 18 (4):364-370.
- Redaktionen. 2015. "Autoritet" *Den Store Danske*. Besøgt 12.06.15.
[http://www.denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Sociologi/Samfund/autoritet](http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Samfund/autoritet)
- Redaktionen. 2015. "Idol" *Den Store Danske*. Besøgt 12.06.15.
[http://www.denstoredanske.dk/Krop, psyke og sundhed/Psykologi/Psykologiske termer/idol](http://www.denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_termer/idol)
- Redaktionen. 2015. "Selvbiografi" *Den Store Danske*. Besøgt 12.06.15.
[http://www.denstoredanske.dk/Kunst og kultur/Litteratur/Genrebegreber/selvbiografi](http://www.denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Genrebegreber/selvbiografi)
- Skovgaard, Camilla Gry & Fiorini Lorentzen, Maria. 2006. "Krigsreporteren som Samaritaner og Legionær." *Rhetorica Scandinavica* 37: 21-37.
- Terkelsen, Ulla. 2011. *Vi kan sove i flyvemaskinen*. København: Politikens Forlag. 1 udg.
- van Zoonen, Liesbet. 1998. "One of the Girls? The changing gender of journalism." I *News Gender and Power*, red. af Cynthia Carter, Gill Branston og Stuart Allan, 33-46. London: Routledge. 2nd ed.